

Sjouke de Vries 1865-1939

Sjouke de Vries wordt op 26 december 1865 in Menaldum geboren als zoon van arbeider Klaas Gerbens de Vries (1836-1904) en Hiltje Sjoukes Zondervan (1841-1916). In het gezin worden nog negen andere kinderen geboren. Gerben (1863-1936), Baukje (1865-1934), Jetske (1867-1952), Pieter (1869), Grietje (1871-1872), Andries (1873-1899), Grietje (1874-1962), Klaasje (1878-1878) en Klaasje (1879-1965).

Sjouke is van december 1865 en komt na Baukje, die eerder in januari van hetzelfde jaar is geboren.

Het kinderrijke gezin van Klaas en Hiltje de Vries leeft in 1869 op een woonboot in Menaldum. Tien jaar later wordt die verruild voor een 'houten huis' bij de boerderij op huisnummer 198, nu Dykstra State aan de Bitgumerdyk 24. Vader Klaas de Vries is hier waarschijnlijk arbeider geweest.

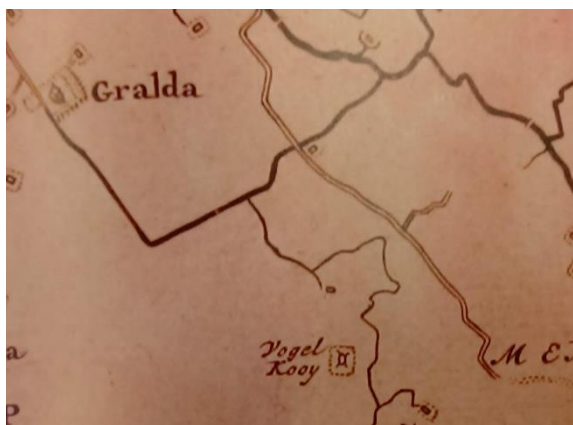
Sjouke (23) trouwt op 23 mei 1889 in Menaldum met Geiske Dirks de Boer (25). Geiske de Boer is op 21 november 1863 in Beetgum geboren. Ze is een dochter van Dirk Hendriks de Boer (1827-1891) en Pietje Pieters de Vries (1834-1913). Vóór hun huwelijk is Sjouke boerenknecht in Dronrijp en Geiske dienstbode in Menaldum.

Direct na hun trouwen in mei 1889 gaat Sjouke bij Pieter Minnes Dijkstra (1856-1918) op de boerderij werken en later, vanaf mei 1900, bij diens zoon Minne Pieters Dijkstra (1885-1941). De boerderij stond op het tegenwoordige adres Mieddyk 41 in Menaldum. Sjouke en Geiske wonen in een arbeiderswoning van de Dijkstra's op huisnummer 274, later 343 en 385, het Kooihuis genaamd, nu Ryksstrjitwei nummer 9.

Kaart uit 1890 met in geel aan de Menaldumervaart de boerderij met korenmolen van Bonne Meersma op Mieddyk 39, daaronder de Dijkstra-boerderij aan de Rentmeester op Mieddyk 41. Ten zuiden van de straatweg in de Menaldumer Mieden ligt het Kooihuis van de Dijkstra's, dat van 1889 tot 1921 wordt bewoond door Sjouke de Vries en zijn gezin.

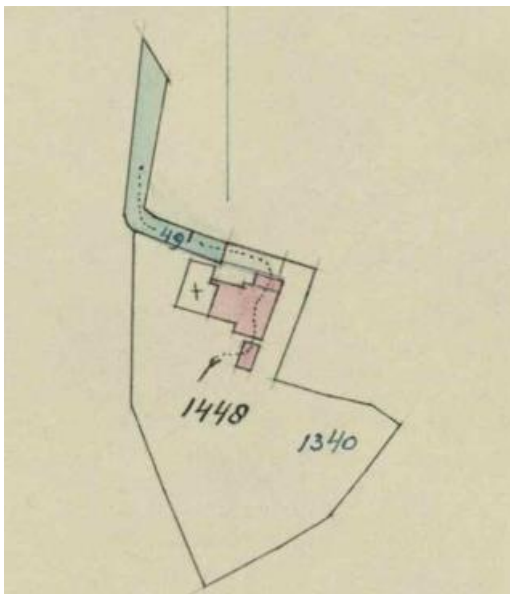
De naam 'het Kooihuis' verwijst naar de eendenkooi die in de 17^e en 18^e eeuw op deze plek werd geëxploiteerd vanuit de eveneens ten zuiden van Menaldum gelegen Gralda State.

Eenden(vogel)kooi in de 17^e en 18^e eeuw. Rond 1800 is de kooi verdwenen en veranderd in bouwland. Het Kooihuis is tot op heden blijven bestaan. Gerard Mast bespreekt de vrij grote Menaldumer eendenkooi van bijna 1,5 hectare uitvoerig in zijn grote naslagwerk over de geschiedenis van de Friese eendenkooien.

Sjouke en Geiske de Vries krijgen twee kinderen in de periode dat ze in het Kooihuis wonen, zoon Dirk wordt geboren op 13 maart 1892 en dochter Hiltje op 11 augustus 1899.

Sjouke de Vries maakt als arbeider bij de Dijkstra's drie boerinnen mee. De eerste vrouw van Pieter Minnes Dijkstra is Lijsbeth Jentjes de Jong (1864-1891) uit Sint Annaparochie. Na diens overlijden hertrouwt Pieter Minnes Dijkstra met Anna Tjibbes de Vries (1868-1952) uit Britswerd. Zoon Minne Pieters Dijkstra trouwt in 1909 met Antje Joukes Roeda (1886-1972) uit Marrum. Hij wordt de nieuwe boer op de boerderij van zijn ouders aan de Mieddyk 41. Als paardenman bij de Dijkstra's is Sjouke onder meer ook verantwoordelijk voor het vervoer per koets van de boerinnen naar theebransjes en andere activiteiten buitenshuis.

Kadastrale kaart van het Kooihuis in 1911

Uit de inventaris die in 1919 na het overlijden van Pieter Minnes Dijkstra wordt opgesteld, blijkt dat Sjouke de Vries nog altijd het Kooihuis met ruim 10 hectare grond van de Dijkstra's huurt. Naast het boerenwerk dat Sjouke voor de Dijkstra's doet, weidt hij gedurende het zomerseizoen koeien voor verkoop aan slaggers. In een goed groeiseizoen en met gunstige veeprijzen is deze vetweiderij een lucratieve activiteit, die hem later in 1915 in staat stelde om zonder schulden te maken de boerderij van de overleden graanmolenaar Bonne Hendriks Meersma (1846-1915) aan de Mieddyk nummer 39 aan te kopen. Voor de gemeentelijke belastingaanslag heeft Sjouke in 1915 een jaarinkomen van 600 gulden. Dat is bovengemiddeld, want een 'gewone' landarbeider kwam in die tijd niet veel verder dan 450 gulden per jaar.

Door de vetweiderij raakte Sjouke de Vries ook annex met de handel in vee en vlees. Gedurende de Eerste Wereldoorlog was de slacht en de handel in vlees zodanig aan regels gebonden, dat de illegaliteit werd

opgezocht om een extraatje bij te verdienen. Sjouke zocht, samen met veehandelaar en latere caféhouder Jochum Plat (1895-1972), de grenzen van de wet op. Soms moesten ze daar overheen en dat gebeurde met het illegaal slachten en vervolgens verkopen van het vlees aan klanten in Leeuwarden. Op een keer waren Sjouke en Jochum in het donker met paard en wagen en het vlees van een half varken op pad, toen er plotseling controlerende wetshandhavers opdoken, die de mannen staande dachten te houden. Sjouke bedacht zich geen moment en riep Jochum dat hij zich schrap moest zetten. Met een klappende zweep gingen ze er met het vlees vandoor. Sjouke was een buitengewoon ervaren paardenman en dus hadden de controleurs het nakijken.

Het is onbekend of Sjouke de Vries de grond bij het Kooihuis heeft kunnen blijven huren, nadat hij en zijn vrouw in 1921 van het Kooihuis naar hun boerderij aan de Mieddyk 39 vertrokken. Naar verluidt was hij op dat moment zodanig financieel onafhankelijk, dat ze verder konden gaan rentenieren.

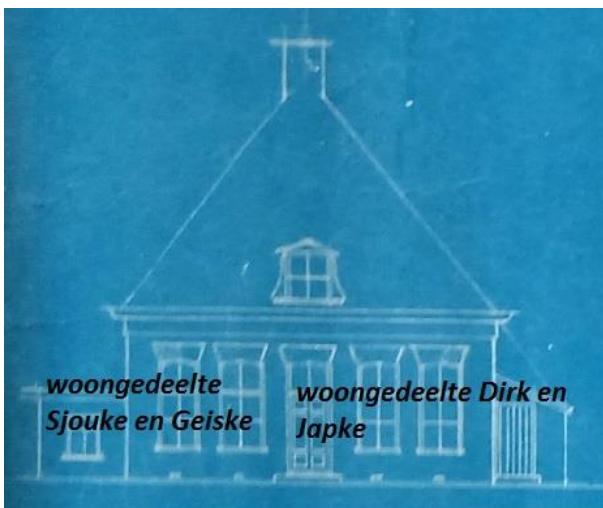
Al in november 1915 kocht Sjouke de Vries de boerderij en het erfpachtrecht aan de Mieddyk 39 voor 3.450 gulden van de erven Meersma. Het erfpachtrecht zal nog tot 1 januari 1963 blijven doorlopen en het vaste bedrag dat ze hiervoor jaarlijks aan de armvoogdij in Menaldum zijn verschuldigd, is en blijft gedurende deze hele periode 29 gulden en 88 cent.

Ten tijde van de aankoop in 1915 stond de graanmolen nog achter de boerderij, maar die wordt door de Meersma's verkocht aan een molenaar in het Brabantse Etten-Leur. In het vroege voorjaar van 1916 wordt de molen afgebroken en per schip op transport gezet. In de koopakte spreken Sjouke de Vries en de Meersma's af dat eventuele schade door de molenaafbraak aan het gebouw of aan de oever, voor rekening van de Meersma's is. Verder wordt afgesproken dat de Meersma's ervoor zorgen dat de boerderij, ten genoegen van Sjouke de Vries, van binnen en van buiten wordt geschilderd. De aanleiding hiervoor is waarschijnlijk de zwager van erfgenaam Hendrik Meersma, Albert Groenewoud, die huisschilder in Boksum is. Omdat Hendrik in Amsterdam woont, fungeert Albert Groenewoud ten tijde van de verkoop als zaakwaarnemer van de Meersma's. Bij de verkoop aan Sjouke de Vries staat het eigendom van de boerderij op naam van Groenewoud en daarom zal zijn schilderwerk bij de koop zijn inbegrepen.

Kadasterkaart 1916 na afbraak van de graanmolen.

In mei 1916 is zoon Dirk de Vries getrouwd met Japke Abes de Jong. Direct na hun trouwen betrekken ze de pas gekochte boerderij aan de Mieddyk 39, dan huisnummer 371. Ze komen in de helft van het vooreind van de boerderij terecht, waar eerder Bonne Meersma en zijn vrouw woonden. De andere helft van het woongedeelte van de boerderij wordt aanvankelijk nog voor één jaar verhuurd aan de weduwe Meersma en één van haar dochters. In de vier jaren erna zullen nog verschillende andere huurders volgen, tot het moment waarop Sjouke en Geiske in 1921 vanaf het Kooihuis naar de Mieddyk 39 verhuizen en het woongedeelte betrekken dat dan huisnummer 372 heeft. De laatste huurder, Haje IJdes Hiemstra, is dan met zijn gezin vertrokken.

Boerderij Mieddyk 39 in 1921 met de huisnummers 371 (Dirk en Japke) en 372 (Sjouke en Geiske).

Bij deze betuigen wij, mede namens onze kinderen, onzen hartelijken dank voor de vele blijken van belangstelling, ons betoond bij onze 40-jarige echtvereeniging.

Menaldum, Mei 1929.

SJ. K. DE VRIES.
G. DE VRIES—DE BOER.

Sjouke de Vries en Geiske de Boer in 1939, wanneer ze 50 jaar zijn getrouwd.

Vanaf 1921 werken Sjouke en zoon Dirk de Vries samen op het bedrijf als gardeniers. Daarnaast wonen ze onder hetzelfde dak. Dat wonen onder hetzelfde dak geldt ook voor Geiske de Boer en haar schoondochter Japke de Jong. Geiske is iemand die gewend is de leiding te nemen en dat zal, zo dichtbij elkaar, voor Japke niet altijd even gemakkelijk zijn geweest. Na het plotselinge overlijden van Japke in 1937, hertrouwt Dirk in 1941 met Tietje Looijenga (1900-1966). Intussen is Sjouke de Vries in 1939 overleden.

Heden ontsliep, in vol geloofs-
vertrouwen, onze echtgenoot,
vader en grootvader
SJ. K. DE VRIES,
echtgenoot van G. D. DE BOER,
in den ouderdom van 73 jaar.
Wed. G. D. DE VRIES—
DE BOER.
D. SJ. DE VRIES.
H. OSINGA—DE VRIES.
E. OSINGA
en KLEINKINDEREN.
Menaldum, 11 Nov. 1939.

Sjouke de Vries overlijdt op 11 november 1939 op 73-jarige leeftijd.

Op 11 maart 1943 gaat Geiske de Boer met zoon Dirk de Vries en schoonzoon Eeltje Klazes Osinga naar notaris Jan de Boer te Berlikum. Geiske schenkt Dirk de boerderij met het erf aan de Mieddyk 39 en het erfpachtrecht dat nog duurt tot 1 januari 1963. De jaarlijkse erfpacht blijft 29 gulden en 88 cent. Het geheel is gewaardeerd op 2.800 gulden. Tegelijkertijd gaat eenzelfde bedrag in contanten naar dochter Hiltje de Vries (1899-1986), die in 1923 trouwde met gardenier Eeltje Klazes Osinga (1895-1963) uit Berlikum.

Geiske blijft in haar deel van het voorhuis van Mieddyk 39 wonen tot ze op 4 februari 1949 op 85-jarige leeftijd overlijdt.

Heden ontsliep, zacht en kalm, in volle overgave, onze lieve moeder, groot- en overgrootmoeder
Geiske de Boer,
in de ouderdom van 85 j., sedert 11 Nov. 1939 wed. van Sjouke K. de Vries.
Menaldum:
D. Sj. de Vries
T. de Vries—Looyenga
Berlikum:
H. Osinga—de Vries
E. K. Osinga
Menaldum, 4 Febr. 1949

Na het overlijden van Geiske worden de ouders van schoondochter Tietje, Sjoerd Looijenga (1870-1951) en Baukje van der Woude (1876-1961), de nieuwe huurders van 'de kleine woning' aan de Mieddyk 39, toen huisnummer 372. Sjoerd Looijenga was aanvankelijk timmerknecht en later fouragehandelaar in Deinum.

Het leven van Dirk de Vries, zijn eerste vrouw Japke, zijn tweede vrouw Tietje en de kinderen van Dirk en Japke is beschreven in een ander venster op de dorpscanon van Menaam.